

Sygn. akt V KS 30/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Marta Brylińska

w sprawie skazanego **Ł. F., A. F., J. C.**

oskarżonych z art. 300 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 19 września 2019 r.,

skargi obrońcy oskarżonych

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt IV Ka (...),

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w O.

z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt II K (...)

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania,**
- 2. zwraca oskarżonym uiszczone opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w O., wyrokiem z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt II K (...), uniewinnił oskarżonych Ł. F., A. F. i J. C. od zarzutu popełnienia przestępstw z art. 300 § 1 k.k.

Apelację od tego wyroku wywiódł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego P.H.P. [...] sp. z o.o. Podnosząc w niej szereg zarzutów obrazy prawa procesowego i materialnego, a także zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt IV Ka (...), zaskarżony wyrok uchylił i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu O. do ponownego rozpoznania.

Od powyższego wyroku skargę wniósł obrońca oskarżonych zarzucając naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania, mimo że w realiach rozpoznawanej sprawy nie doszło do uchybień określonych w przepisach art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k., ani też nie zaszła konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, a tym samym nie wystąpiła żadna z wymienionych w treści art. 437 § 2 k.p.k. podstaw uzasadniających wydanie wyroku kasatoryjnego.

W konkluzji skargi obrońca oskarżonych wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. .

W odpowiedzi na skargę pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozwala stwierdzić, aby wydanie przez Sąd Okręgowy orzeczenia kasatoryjnego znajdowało oparcie w przepisie art. 437 § 2 k.p.k.

Sąd Okręgowy, uchylając wyrok Sądu pierwszej instancji nie wskazał wprost

ani na zaistnienie któregokolwiek z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k., ani na wystąpienie przeszkody z art. 454 k.p.k., ani też na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości.

Zauważyć przy tym trzeba, że w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie wykazano, aby Sąd Rejonowy dopuścił się uchybień procesowych, których sanowanie wymagałoby powtórzenia postępowania w pierwszej instancji. Nie stwierdzono też, by zgromadzony przez Sąd pierwszej instancji materiał dowodowy był dotknięty tego rodzaju brakami, których nie można uzupełnić w postępowaniu odwoławczym i które pociągałyby za sobą konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

Uwzględniając charakter rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji należałoby domniemywać, że powodem wydania przez Sąd Okręgowy orzeczenia kasatoryjnego był zakaz z art. 454 § 1 k.p.k. zabraniający Sądowi odwoławczemu skazania oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji. Rzecz jednak w tym, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie uprawnia też do przyjęcia, że wydanie wyroku kasatoryjnego w sprawie oskarżonych zostało wymuszone związaniem Sądu Okręgowego zakazem z art. 454 § 1 k.p.k.

Pamiętać przy tym trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż warunki do uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związane z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzą dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy - w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) - stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko wadliwość wyroku uniewinniającego (umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne) i potencjalna możliwość skazania w dalszym postępowaniu nie wystarcza do przyjęcia, że zaistniała przeszkoda w postaci reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. i przez to jest już dopuszczalne wydanie wyroku kasatoryjnego. Innymi słowy - art. 454 § 1 k.p.k. nie

ogranicza zakresu prowadzenia postępowania odwoławczego (kontroli odwoławczej), ustalonego w oparciu o art. 437 § 2 k.p.k., który - co do zasady - przewiduje merytoryczne orzekanie w postępowaniu apelacyjnym, a ogranicza wyłącznie zakres orzekania przez sąd odwoławczy, wyłączając w określonym układzie procesowym możliwość skazania oskarżonego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSNKW 2018, z.11, poz. 73).

Podzielając to stanowisko, stwierdzić trzeba, że dokonywana przez Sąd Okręgowy kontrola odwoławcza nie została doprowadzona do etapu uprawniającego go do podjęcia decyzji o uchyleniu zaskarżonego wyroku. W tej sytuacji zaskarżone rozstrzygnięcie uznać należy za co najmniej przedwczesne.

Zauważyć zatem trzeba, że przedmiotem czynów zarzucanych oskarżonym było udaremnienie zaspokojenia wierzyciela poprzez działania podjęte przez nich w stosunku do trzech nieruchomości. Sąd pierwszej instancji, przyjmując, iż zarzucane oskarżonym działanie nie spowodowało skutku w postaci udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia wierzyciela, uniewinnił Ł. F. i A. F. od popełnienia zarzucanych im czynów. Uniewinniając J. C., mającego dopuścić się zarzucanego mu przestępstwa w formie pomocnictwa, Sąd Rejonowy wskazał, że w toku postępowania nie udowodniono, aby jego działaniom towarzyszył zamiar popełnienia przez pozostałych oskarżonych czynu zabronionego z art. 300 § 1 k.k.

Kwestionując trafność zaskarżonego apelacją rozstrzygnięcia, Sąd odwoławczy nie przeciwstawił mu własnej oceny materiału dowodowego i własnych ustaleń faktycznych, których subsumpcja musiałaby prowadzić do wydania wyroku skazującego, lecz jedynie zanegował prawidłowość przeprowadzonej przez Sąd Rejonowy oceny dowodów, trafność dokonanych ustaleń faktycznych i wyrażonych zapatrywań prawnych.

Co więcej, z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku wprost wynika, że do ostatecznej oceny trafności rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji w odniesieniu do dwóch nieruchomości ujętych w księgach wieczystych – (...) i (X) koniecznym jest uzyskanie informacji od banku [...] o wielkości długów zabezpieczonych hipoteką ustanowioną na tych nieruchomościach. Nic nie wskazuje na to, aby uzyskanie tej informacji było niemożliwe w postępowaniu

odwoławczym.

Argumentacja, którą posłużył się Sąd odwoławczy nie przekonuje również, aby i w odniesieniu do trzeciej nieruchomości ((...)) stanowisko tego Sądu było jednoznaczne i przesądzało o konieczności uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku ze względu na niemożność skazania oskarżonych w drugiej instancji. Wystarczy odwołać się tu do treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w którym Sąd Okręgowy, negując prawidłowość ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, stwierdza, że nie można zaakceptować bez przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego lub opinii biegłego albo rzeczoznawcy majątkowego, że wymieniona nieruchomość, obciążona prawem rzeczowym – dożywotnim prawem użytkowania, nie posiada żadnej wartości.

To samo dotyczy przedstawionych przez Sąd odwoławczy powodów uchylenia wyroku w stosunku do oskarżonego J. C.. Z uzasadniania zaskarżonego wyroku wynika jedynie, że konieczność ponownego rozpoznania sprawy tego oskarżonego przez Sąd pierwszej instancji, jest motywowana niemożnością pogodzenia dokonanych przez ten Sąd ustaleń faktycznych w zakresie świadomości i zamiaru oskarżonego z jego działaniami.

Niczego w tym zakresie nie zmienia stanowisko pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego wyrażone w odpowiedzi na skargę, który powołując się na ustne motywy orzeczenia Sądu odwoławczego, wskazał na niecelowość uzupełniania materiału dowodowego ze względu na to, że powodem wydania wyroku kasatoryjnego był niepodzielenie przez Sąd Okręgowy zapatrywania prawnego Sądu Rejonowego na kwestię stanowiącego znamię przestępstwa z art. 300 § 1 k.k. skutku działania oskarżonych.

Pomijając już to, że charakter rozstrzygający o powodach orzeczenia Sądu odwoławczego ma wyłącznie jego pisemne uzasadnienie, sporządzone w trybie art. 457 k.p.k., podkreślić trzeba, że zakwestionowanie przez Sąd Okręgowy dokonanej przez Sąd pierwszej instancji wykładni znamion przepisu art. 300 § 1 k.k. nie jest równoznaczne z wystąpieniem sytuacji, o której mowa art. 454 § 1 k.p.k.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. Oczywiście jest, że nie wyklucza to wydania ponownie wyroku kasatoryjnego, jeżeli wyniki

przeprowadzonej przez Sąd Okręgowy kontroli odwoławczej doprowadzą go do wniosku, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego oskarżonych lub uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na wystąpienie innych przyczyn określonych w art. 437 § 2 k.p.k.

O zwrocie oskarżonym uiszczonej opłaty od skargi Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.